

Sikkerhetsdatablad

Et sikkerhetsdatablad er et følgeskriv som skal inneholde informasjon om farlige egenskaper og anbefalte vernetiltak ved bruk av farlige kjemikalier.

Leverandører skal sørge for sikkerhetsdatablad

Leverandører av kjemikalier har plikt til å stille sikkerhetsdatablad til rådighet for mottakerne, gratis på papir eller elektronisk. «Å stille til rådighet» skal være en aktiv handling. Det å legge sikkerhetsdatablader på en leverandørs hjemmeside eller i en database er ikke nok.

En leverandør er i REACH definert som «enhver fremstiller, importør, etterfølgende bruker/nedstrømsbruker eller distributør som bringer i omsetning et stoff/stoffblanding».

Farlige kjemikalier til yrkesmessig bruk skal ha sikkerhetsdatablad. Det vil si stoffer og stoffblandinger som har helsefarlige, brannfarlige, eksplosive eller miljøskadelige egenskaper.

Regelverket – REACH

REACH er EUs forordning om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier og trådte i kraft i Norge 30. mai 2008.

REACH står for registrering (Registration), vurdering (Evaluation), godkjenning (Authorisation) og begrensning av kjemikalier (restriction of CHemicals).

Krav til format og innhold i et sikkerhetsdatablad er gitt i REACH artikkel 31 og i vedlegg II, sist endret ved Kommisjonsforordning (EU) 2015/830. Sikkerhetsdatablad for alle farlige stoffer som produseres i mengder over 10 tonn per år eller mer skal ha eksponeringsscenarioer vedlagt for identifisert bruk. Sikkerhetsdatablad med vedlagte eksponeringsscenarioer (for stoff) eller integret (for stoffblandinger) kalles utvidet sikkerhetsdatablad.

Hvilke kjemikalier skal ha sikkerhetsdatablad

Sikkerhetsdatablad skal utarbeides for:

- stoffer og stoffblandinger som er klassifiseringspliktige i henhold til forskrift om klassifisering, merking og emballering av stoffer og stoffblandinger (CLP-forskriften). Gjennomføring av forordning (EF) nr. 1272/2008 i norsk rett.
- stoffer som er persistente, bioakkumulerende og toksiske (PBT) og for stoffer som er svært persistente og svært bioakkumulerende (vPvB)
- stoffer som er kandidater til å bli oppført på REACH vedlegg XIV om godkjenningsordningen, det vil si stoffer på kandidatlisten

For stoffblandinger som ikke er klassifisert som farlige gjelder følgende regler i tillegg:

Leverandøren skal på anmodning stille til rådighet et sikkerhetsdatablad dersom stoffblandingen inneholder:

- minst ett farlig stoff i konsentrasjoner på minst 1 vektprosent for ikke-gassformige stoffblandinger, og minst 0,2 vektprosent for gassformige stoffer
- minst ett PBT-stoff eller vPvB-stoff eller stoff på kandidatlisten i konsentrasjoner på minst 0,1 vektprosent for ikke-gassformige stoffblandinger
- stoffer som det er fastsatt yrkeseksponeringsgrenser for i EØS-regelverket

[Forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier \(REACH\)](#)

Krav til arbeidsgiver

Arbeidsgiver skal sørge for at det finnes sikkerhetsdatablad for farlige stoffer og helsefarlig biologisk materiale som benyttes i virksomheten.

Arbeidstilsynet har en egen [temaside om stoffkartotek](#) som blant annet beskriver hvordan sikkerhetsdatablad skal være tilgjengelig på arbeidsplassen. Arbeidsgivere i virksomheter som framstiller, pakker, bruker eller oppbevarer helsefarlige stoffer har plikt til å opprette stoffkartotek.

Hvorfor sikkerhetsdatablad

Sikkerhetsdatabladene skal sette dem som jobber med eller i nærheten av farlige kjemikalier i stand til å sikre seg mot helseskader.

Informasjonen gjør det mulig å:

- sette i gang nødvendige tiltak for å ivareta helse og sikkerhet på arbeidsplassen og for det ytre miljø.
- sikre riktig avfallsbehandling og oppfordre bruker til å finne mindre skadelige kjemikalier.
- sikre trygg håndtering, lagring og avhending av kjemikaliene, og gi informasjon om tiltak ved utilsiktet utslipp.

Det er viktig at sikkerhetsdatabladene brukes aktivt i virksomheten i arbeidet med å:

- kartlegge hvilke kjemikalier som brukes.
- risikovurdere kjemikaliene.
- sette i verk nødvendige vernetiltak.

Punkt 2, 3, 4, 7, 8, 11 og 15 i sikkerhetsdatabladene er spesielt nyttige ved vurdering av arbeidsmiljøet (se listen nedenfor). Her finnes informasjon om hvilke stoffer det dreier seg om, hvilke farer som er forbundet med dem og hvilke vernetiltak som bør settes i verk.

Innhold i sikkerhetsdatablad

Databladene skal være skrevet på norsk. Opplysningene som kreves i vedlegg II skal om nødvendig, og dersom de er tilgjengelige, tas med i sikkerhetsdatabladene i de aktuelle, relevante underavsnittene. Sikkerhetsdatablader skal ikke inneholde tomme underavsnitter.

Det skal stå klart angitt når databladet er utarbeidet, og hvem som er den ansvarlige personen for utarbeidelse av databladet.

Databladene skal inneholde 16 obligatoriske punkt:

1. Identifikasjon av stoffet/stoffblandingen og av selskapet/foretaket
2. Fareidentifikasjon
3. Sammensetning/opplysninger om bestanddeler

4. Førstehjelpstiltak
5. Brannsløkkingstiltak
6. Tiltak ved utilsiktet utslipp
7. Håndtering og lagring
8. Eksponeringskontroll / personlig verneutstyr
9. Fysiske og kjemiske egenskaper
10. Stabilitet og reaktivitet
11. Toksikologiske opplysninger
12. Økologiske opplysninger
13. Sluttbehandling
14. Transportopplysninger
15. Opplysninger om regelverk
16. Andre opplysninger

Leverandøren skal ajourføre et sikkerhetsdatablad så snart det foreligger nye opplysninger som kan påvirke tiltakene for risikohåndtering, eksempelvis nye opplysninger om farer foreligger, når en godkjenning er gitt eller nektet eller hvis en begrensning er pålagt.

Kontroll av innholdet i sikkerhetsdatablad

Det er viktig å etablere rutiner som skal sikre at sikkerhetsdatabladene har tilfredsstillende kvalitet, og at de faktisk oppfyller de kravene til innhold som regelverket krever, slik at informasjonen blir tilfredsstillende.

I virksomhetens rutiner må det klart fremkomme hvem som skal:

- ha ansvaret for å kontrollere sikkerhetsdatablad for nye kjemikalier når disse tas i bruk.
- sikre at sikkerhetsdatabladene er ajourført.
- innhente manglende opplysninger fra produsent/importør/leverandør hvis sikkerhetsdatabladene er mangelfulle.

Feil i sikkerhetsdatabladet

Dersom du finner et sikkerhetsdatablad på arbeidsplassen som du tror inneholder feil, bør du først spørre arbeidsgiveren din om virksomheten kan ha fått et nyere sikkerhetsdatablad for kjemikaliet. Hvis dere ikke har det, bør arbeidsgiver henvende seg til den som har levert kjemikaliet og spørre om de har nyere utgaver av sikkerhetsdatabladet.

Ofte kan det være vanskelig å vurdere om et sikkerhetsdatablad er godt nok. Da kan bedriftshelsetjenesten være til hjelp, både i selve vurderingen og i kontakten med den som har levert sikkerhetsdatabladet. Ta kontakt med Arbeidstilsynet dersom dere ikke når fram overfor leverandør.

Hvilke myndigheter fører tilsyn

Arbeidstilsynet er ansvarlig myndighet for REACH-forordningens avdeling IV om opplysninger i forsyningskjeden sammen med Miljødirektoratet.

Følgende myndigheter fører tilsyn innenfor sine respektive ansvarsområder:

- For arbeidsmiljø: Arbeidstilsynet
- For ytre miljø: Miljødirektoratet
- For brann og eksplosjonsfare, militære og sivile eksplosiver: Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
- I petroleumsvirksomheten på sokkelen og på enkelte landanlegg:
Petroleumstilsynet

Arbeidstilsynet og Miljødirektoratet har innen sine respektive myndighetsområder likeverdige forpliktelser til å følge opp regelverksutviklingen når det gjelder opplysninger i forsyningskjeden. Spørsmål om sikkerhetsdatablad skal i hovedsak rettes til Arbeidstilsynet, mens spørsmål om ytre miljø skal rettes til Miljødirektoratet.
